

Avdelning för näringslivets struktur
Mats Wagndal
019-176935

Regeringskansliet
Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Palett för ett stärkt civilsamhälle (SOU 2016:13)

Statistiska centralbyrån (SCB) har granskat betänkandet huvudsakligen utifrån myndighetens uppgift som statistikproducent och lämnar härmed följande yttrande.

Sammanfattning

SCB:s principiella utgångspunkt är att det för en kvalitetssäkrad statistikproduktion vore fördelaktigt om det fanns ett register över ideella föreningar i Sverige. SCB ser ett behov av att stat, kommun och landsting har samma bild av vilka som ingår i det civila samhället vilket skulle underlättas av ett register. SCB kan bistå i detta arbete. SCB kan också bistå i arbetet med att ta fram uppgifter om socioekonomiskt svaga områden.

SCB ser ett behov av statistik som ger en helhetsbild av den offentliga sektorns finansiering av det civila samhället och som kan följas över tid. SCB:s arbete med det civila samhället behöver förstärkas ekonomiskt för att täcka kostnaderna för befintlig statistik, att kunna utveckla rampopulationen över det civila samhället samt att utveckla satelliträkenskaper m.m.

SCB:s synpunkter

Allmänna synpunkter

SCB anser att det är av stor betydelse att utveckla statistiken om den offentliga sektorns finansiering av det civila samhället, särskilt med tanke på den röstbärrroll och utförarroll som civilsamhällsorganisationerna har. Uppgifter om köpta tjänster, idéburet offentligt partnerskap (IOP), olika typer av bidragsformer (styrande och icke-styrande) samt subventioner i form av lokaler är viktiga att ha med för att statistiken ska bli heltäckande.

Statistiken är viktig på statlig-, landstings- och kommunal nivå. På landstings- och kommunal nivå kan statistiken tas fram genom att utveckla redovisningen av utförarregistret med fler uppgifter. Det saknas idag uppgifter om statliga myndigheters köpta tjänster. Ett förslag från SCB är att statliga myndigheter ska rapportera in köpta tjänster från civilsamhällsorganisationer i samband med

årsredovisningen. I detta sammanhang och för andra finansieringsformer kan SCB bistå med en rampopulation över det civila samhället (utifrån det allmänna företagsregistret BASUN, inte SCB:s egen rampopulation) som alla myndigheter kan följa och på så sätt utgå från samma ramverk.

Samhällsekonomiskt värde (avsnitt 3.6.3)

Av utredningen framgår att "Utredningen anser att SCB:s satelliträkenskaper skulle kunna vara ett redskap i arbetet med att tillföra nationalräkenskaperna det mervärde som civilsamhället ger." Vidare framgår att "Enligt utredningen kan SCB:s satelliträkenskaper samt modeller för socioekonomiska analyser ses som kunskap och verktyg som bör utvecklas för att kunna användas i värderingen av civilsamhällsinsatser." (s. 106).

SCB:s bedömning är att om detta ska kunna kvantifieras krävs ökade ekonomiska resurser. I tidigare budgetunderlag har SCB lyft finansieringsfrågan kring satelliträkenskaperna, men än så länge har SCB inte tilldelats de utökade resursanslagen.

Att företräda en grupp – civilsamhället som röstbärare och opinionsbildare (avsnitt 4.1.4)

Utredningen föreslår att "Statliga myndigheter ska årligen rapportera de kontakter och samråd som myndigheten har haft med civila samhället inom ramen för sitt uppdrag och när så har bedömts relevant." (s. 119). SCB bedömer att förslaget inte skulle vara betungande för myndigheten utan endast innebära ett mindre arbete.

För att denna rapportering ska kunna ske på ett bra sätt är det viktigt att alla myndigheter har samma referensram när det gäller vilka organisationer som ingår i det civila samhället. I detta fall kan SCB vara behjälpligt genom en rampopulation enligt det allmänna företagsregistret.

SCB bedömer att det är positivt med ett ökat fokus på det civila samhället då detta på sikt kan underlätta uppgiftsinhämtandet till SCB.

Vikten av struktur för dialog och inflytande (avsnitt 4.1.5)

SCB bedömer att kommunernas och landstingens dialog och kommunikation med civilsamhällsorganisationer kan underlättas om det är möjligt att få reda på vilka organisationer som tillhör det civila samhället. Genom att ta fram en sammanställning av vilka olika juridiska former och sektorer som ingår i det civila samhället kan SCB bistå kommuner och landsting med en rampopulation över det civila samhället utifrån det allmänna företagsregistret (BASUN). Bl.a. för jämförbarheten är det viktigt att alla kommuner och landsting utgår från samma rampopulation.

Risken att en prioritering av utförarrollen påverkar röstbärrrollen negativt (avsnitt 4.2.4)

Utredningen vill värna det civila samhällets röstbärrroll. Därför anser SCB att det är av intresse att följa utvecklingen av de olika bidragstyperna som finns, samt IOP, köpta tjänster och subventioner. Det är viktigt att civilsamhällsorganisationer är oberoende och självständiga. Då är det viktigt att de har få styrande bidrag. Köpta tjänster kan påverka röstbärrrollen negativt. Vissa organisationer kan ha lägre bidrag p.g.a. att de får subventionerade lokaler istället. Det är viktigt att ta fram statistik som följer denna utveckling och för helhetsbilden.

Social sammanhållning och ökad mångfald inom civila samhället (avsnitt 4.3)

SCB kan ta fram uppgifter över socioekonomiskt svaga områden i Sverige där en källa är STATIV som är en longitudinell databas för integrationsstudier. Uppgifterna i STATIV kan användas till en mängd skiftande ändamål avseende integration, segregation, jämställdhet och migration. Eftersom databasen innehåller hela befolkningen kan uppgifterna brytas ned på en mycket fin regional nivå. Sådana uppgifter kan vara till hjälp om MUCF får i uppdrag att utreda vad som hindrar underrepresenterade grupper deltagande i det civila samhället. Det kan också vara till hjälp om förslaget att tillsätta en statlig delegation som ska samverka med civila samhällets organisationer och berörda kommuner för att etablera långsiktiga lokala plattformar för det civila samhället genomförs.

Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF/SILC) som tas upp i remissen baseras på ett urval av den folkbokförda befolkningen, 16 år och äldre, i Sverige. Undersökningens urvalsstorlek möjliggör **inte** någon redovisning uppdelat på t.ex. kommun eftersom det är för få svarande för en redovisning för de flesta kommuner, även vid en sammanslagning av två undersökningsår. En redovisning på län brukar kunna göras vid en sammanslagning av tre undersökningsår. Uppgift om intervjupersonen är medlem respektive aktiv i någon förening ställs dock numera under två på varandra följande år (vart annat så kallat dubbelår) – senast år 2014-2015, nästa tillfälle är 2018-2019. Det innebär att dessa frågor inte kan redovisas uppdelat på län (eller ännu mindre geografiska områden).

Samhällets bristande tilltro och förståelse för civilsamhället (avsnitt 5.1.1)

I detta avsnitt gör utredningen bedömningen att det inte bör införas en lag om ideella föreningar och för närvarande inte heller en lagreglerad frivillig registrering av ideella föreningar. Från SCB:s synpunkt är ett register att föredra och särskilt om det finns en till registret kopplad uppgiftslämnarplikt. Ett sådant register skulle öka

tillförlitligheten i statistiken eftersom ett register ger en god grund för statistik och forskning.

Hänsyn tas inte till det civila samhällets särart (avsnitt 5.1.3)

Utredningen nämner att det i premorian Mervärdesskatt för den ideella sektorn m.m. (Ds 2009:58 s.216 f.) genomfördes en konsekvensanalys avseende den ideella sektorn. Det påtalades då bland annat att avsaknaden av statistik försvårar möjligheterna att ge en fullständig och kvalitetssäkrad bild av de ekonomiska konsekvenserna för den ideella sektorn. Det tas även upp att svårigheterna på sikt kommer att minska bland annat till följd av förbättrade statistikuppgifter. SCB vill i det sammanhanget lyfta fram att det är viktigt att arbetet med satelliträkenskaper över det civila samhället ges mer resurser. I dagsläget är resursnivån på samma nivå som innan satelliträkenskaperna började tas fram.

Svårigheter att finansiera verksamhet (avsnitt 5.1.4)

I avsnittet tas det upp att många upplever att en ökad andel av de offentliga bidragen är öronmärkta för viss verksamhet och att de mer generella organisationsbidragen minskar till förmån för de mer inriktade verksamhetsbidragen. Detta skulle då kunna försvaga det civila samhällets oberoende då verksamhetsbidragen är mer styrande. Tanken är att organisationsbidragen ska ligga på en hög nivå. Detta visar på vikten av att utveckla statistik över de olika bidragsformerna.

Konsumenträtten och förhållandet mellan medlem och förening (avsnitt 5.2.2)

SCB anser att det är positivt att Konsumentverket får i uppdrag att utarbeta en exempelsamling över vad som är respektive inte är näringsverksamhet. En sådan exempelsamling kan vara ett stöd i arbetet att definiera det civila samhället.

Statistiken om det civila samhället och statistikens tillgänglighet (avsnitt 5.2.14)

Utredning tar upp den kritik som har riktats mot statistiken över det civila samhället. Kritiken handlar om synpunkter på omfattningen och kvaliteten på befintlig statistik. Denna kritik är SCB väl medvetna om och mycket har utvecklats och förbättrats under de år från det att SCB fick uppdraget av regeringen. SCB anser att det är bra att utredningen tar upp att SCB arbetar med att utveckla statistiken och att en dialog förs med ansvarigt departement. Mot den bakgrunden avstår också utredningen från att utreda denna fråga ytterligare vilket är en bedömning som SCB delar.

Utredningen tar även upp det underlag till utbildningsdepartementet avseende statistik över det civila samhället dnr 2014/1320 som SCB skickade i oktober 2014. Där beskriver SCB hur myndigheten skulle

vilja utveckla statistiken och vad det skulle kosta. SCB ser fortfarande ett behov av ökade anslag för att kunna täcka kostnaderna för befintlig statistik, att kunna utveckla rampopulationen över det civila samhället, att utveckla satelliträkenskaper och de andra förslag som togs upp i dnr 2014/1320.

Civilsamhället efterfrågar lokaler till låg kostnad (avsnitt 5.3.4)

En del av stödet till det civila samhället är tillgång till lokaler för låga kostnader. Det är därför viktigt att även utveckla statistik rörande subventioner och vad det består av. Denna typ av statistik saknas helt idag.

Andra områden som påverkar civilsamhället (avsnitt 5.4)

På sidan 345 nämns bland annat att utredningens referensgrupp har uttryckt ett behov av en genomgång av hur fördelningen mellan bidragstyper har utvecklats. Detta visar på behovet av att utveckla statistik på området.

Förslag för att förbättra civilsamhällets möjligheter att delta i offentlig upphandling (avsnitt 6)

SCB anser att det är ett bra förslag att den nationella upphandlingsstatistiken ska kompletteras med uppgifter om civilsamhällets deltagande i offentlig upphandling. SCB bistår gärna Konkurrensverket som utredningen föreslår med att vara ett stöd i att definiera vilka organisationer som ska ingå i statistiken. Detta kommer att utöka kunskapen om det civila samhället i offentlig upphandling och på sikt ge en tidsserie som blir betydelsefull att följa. Det är bra att utredningen förklarar när det råder en bidrags- respektive upphandlingssituation. Det är ibland svårt för kommunerna att skilja på detta.

Översyn av befintlig information (avsnitt 7.6.3)

Förslaget att relevanta myndigheter får i uppdrag att tydliggöra och anpassa informationen och stödet för att möta civilsamhällets behov är bra. För SCB:s del är det viktigt att se över om det finns en lättare ingång till civilsamhällsstatistiken. Det nämns i remissen att en "knapp" eller flik på myndighetens eller kommunens webbplats är en bra ingång. Ett förslag är att SCB kan lägga in det civila samhället direkt efter knappen "hitta statistik" på SCB:s hemsida. Där nämns områden som näringsverksamhet, offentlig ekonomi, hushållens ekonomi m.m.

Beslut i detta ärende har avgjorts av generaldirektör Stefan Lundgren i närvaro av biträdande generaldirektör Helen Stoye, chefsjurist Eva Nilsson, biträdande avdelningschef Christina Ekblom samt handläggare Mats Wagndal, föredragande.

STATISTISKA CENTRALBYRÅN

Stefan Lundgren

Mats Wagndal